فصلنامه اعتیاد پژوهی سوءمصرف مواد، سال چهارم، شماره سیزدهم، بهار ۱۳۸۹
Quarterly Journal of Research on Addiction, Vol. 4, No. 13, Spring 2010

مقاله
پژوهشی
Research

مقایسه سبک‌های هویت‌یابی نوجوانان با یا بدون سوءمصرف مواد

فرید احمدی[۱]، ابراهیم تقی‌پور[۲]، آناهیتا خدابخشی کولایی[۳]

تاریخ دریافت: ۱۳۸۸/۰۶/۰۲ تاریخ پذیرش: ۱۳۸۸/۰۹/۱۳

چکیده

هدف: هدف این پژوهش، بررسی نقش سبک‌های هویت‌یابی در رفتار سوءمصرف مواد افراد مراجعه‌کننده به مراکز ترک اعتیاد و مراکز گذری درمان اعتیاد شهر تهران و مقایسه آن با گروه بدون سوءمصرف مواد است. **روش:** پژوهش حاضر یک طرح علی-مقایسه‌ای بود و در آن ۱۰۰ نفر سوءمصرف کننده مواد، با ۱۰۰ نفر افراد بدون سوءمصرف مواد مقایسه شدند. روش نمونه‌گیری تصادفی خوشه‌ای بوده و دو گروه به‌لحاظ سن با یکدیگر همتا شده بودند. پرسشنامه سبک‌های هویت‌یابی برزونسکی در نمونه‌های انتخابی اجرا شد. **یافته‌ها:** یافته‌ها نشان داد افراد سوءمصرف کننده مواد، نمرات بالاتری در سبک هویت‌یابی هنجاری و سردرگم/ اجتنابی داشتند، در حالی که افراد بدون سوءمصرف مواد بیشتر دارای سبک هویت‌یابی اطلاعاتی بودند. **نتیجه‌گیری:** با انواع اقدامات مداخله‌ای ـ آموزشی می‌توان والدین و افرادی که در تربیت و شکل‌گیری هویت فرد تاثیر دارند را برای جلوگیری از شکل‌گیری سبک‌های هویتی که زمینه را برای ابتلاء به سوءمصرف مواد در نوجوانان فراهم می‌کند، تجهیز کرد.

کلیدواژه‌ها: سبک‌های هویت‌یابی(اطلاعاتی، هنجاری و سردرگم/ اجتنابی)، سوء مصرف مواد، نوجوانان

۱. نویسنده مسؤول: کارشناس ارشد مشاوره. پست الکترونیکی: f_ahmadi_1986@yahoo.com
۲. استادیار گروه مشاوره دانشگاه شهید بهشتی
۳. استادیار گروه مشاوره دانشگاه علوم بهزیستی و توانبخشی

مقدمه

دورهٔ نوجوانی و جوانی با تحول همه جانبه و عمیق شخصیتی همراه است. نوجوان ابتدا باید با تغییرات بدنی سازگار شود و آنگاه ناگزیر است که با مجموعه‌ای از نظام‌های ارزشی برخورد کند و سپس رفتار مناسب با اجتماع داشته باشد (یاسائی، ۱۳۸۴). همچنین، یکی از ویژگی‌های بارز این دوره، تاثیرپذیری شدید نوجوانان از همسالان و دوستان است. نوجوانان در این مرحله سنی به دلیل تحولات و تغییرات ذکر شده، در هنگام رویارویی با مشکلات با دید منطقی کمتری برخورد می‌کنند و عموماً جنبه احساسی و عاطفی افراد در این دوران غالب است، بنابراین احتمال بروز آسیب‌هایی همچون افسردگی، خودکشی و سوءمصرف مواد در این دوره سنی بیشتر به چشم می‌خورد.

در سراسر جهان، شیوع سوءمصرف مواد در بین نوجوانان و جوانان رو به افزایش است. از سال ۱۹۹۳ سوءمصرف مواد در بین کودکان و نوجوانان زیر ۱۸ سال افزایش یافته است و این سیر پیش رونده همچنان ادامه دارد (کیانی، ۱۳۸۱). رابطهٔ سه جانبه‌ای بین اعتیاد، روان و اجتماع وجود دارد و عمل فاجعه آنجا ظهور پیدا می‌کند که بدانیم این بلای خانمان برانداز با سرعت غیر قابل تصوری نیروی فعال جامعه و آینده‌سازان این مرز و بوم را نشانه رفته است (حاج حسینی، ۱۳۸۲).

پدیده نوجوانی با این پرسش اساسی همراه است که نوجوان از خود می‌پرسد؛ «من کیستم؟» این پرسش را که چند سال ادامه خواهد یافت، جستجوی هویت می‌نامند. اریکسون تاکید اساسی خود را در دورهٔ نوجوانی بر احراز هویت در برابر پراکندگی نقش قرار داده است، هویتی که شکل‌گیری‌اش تحت تاثیر عوامل زیست شناختی، اجتماعی و روان‌شناختی است (لطف آبادی، ۱۳۸۱).

اساساً کسب هویت مستقل و ورود به دنیای اطراف نیز بر تکامل و تثبیت شخصیت نوجوانان بسیار موثر است (پرویزی و همکاران، ۱۳۸۴) و این در حالی است که به ندرت مطالعاتی در زمینهٔ عوامل محافظ در برابر آسیب‌ها انجام گرفته است، در حالی که با شناسایی و تقویت عوامل محافظ در سطح فرد و محیط است که فرد به عنوان عامل می‌تواند تعاملی پویا را در زمینه یا محیطی که به آن تعلق دارد (خانواده، مدرسه و جامعه)

و مرتب در حال تغییر است، برقرار و هدایت کند. بیش از ۲۰ سال تحقیق در زمینه سوءمصرف مواد، نشان می‌دهد که اثربخشی برنامه‌های پیشگیرانه در خانواده، مدرسه و اجتماعات محلی منوط به تقویت عوامل محافظ از جمله پیوندهای مثبت درون خانوادگی و درگیر بودن والدین در زندگی فرزندان‌شان و نظارت بر آن‌ها می‌باشد (غفوری، ۱۳۸۵).

در مورد سبب‌شناسی گرایش به سوءمصرف مواد، فرضیه‌های مختلفی بیان شده است و عوامل متفاوتی را در ایجاد آن دخیل می‌دانند، اما هیچ یک از آن‌ها به تنهایی نمی‌توانند مصرف مواد را تبیین کنند. از جمله عواملی که به عنوان عامل تحولی مطرح است، موضوع هویت و سبک‌های هویت‌یابی (اطلاعاتی، هنجاری و سردرگم/ اجتنابی) است. این پژوهش بر آن است تا سبک‌های هویت‌یابی نوجوانان با/بدون سوءمصرف مواد را مورد بررسی و مقایسه قرار دهد.

اعتیاد دارای جنبه‌های مختلف «زیستی و فیزیولوژیکی»، «روانی» و «اجتماعی» است (سیف اللهی، ۱۳۸۱) و شناخت آن مستلزم بررسی علمی و دقیق از جنبه‌های مذکور است. به‌رغم اینکه تحقیقات زیادی درباره اعتیاد انجام شده است، بیشتر این تحقیقات از پشتوانه نظری محکم برخوردار نیستند. بنابراین، بررسی موضوع هویت، ضمن آنکه بحث جدیدی را برای بررسی دامنه وسیعی از انحرافات وارد ادبیات پیشگیری و درمان انحرافات اجتماعی کشور می‌کند، با استفاده از آن می‌توانیم اطلاعات جدیدی را درباره علل گرایش افراد به انحرافات، از جمله سوءمصرف مواد به دست آوریم.

هویت و نحوه شکل‌گیری آن از موضوعاتی است که مورد علاقه بسیاری از حوزه‌های علمی همچون روان‌شناسی، جامعه شناسی، علوم سیاسی و حتی ادبیات و هنر است. این موضوع از یک طرف نشان دهندهٔ اهمیت موضوع و از طرف دیگر نشانه‌ای از وسیع بودن حوزه مورد بررسی است. به کمک هویت است که افراد به تعریفی از خویشتن می‌رسند که اگر این تعریف با واقعیت اجتماعی آن‌ها در تعارض باشد، حالت‌هایی چون عدم پختگی، فشار روانی و مشکلات رفتاری را تجربه می‌کنند. اگر فرایند هویت‌یابی نوجوانان مختل شود، نوجوانان دچار آشفتگی هویت یا آشفتگی نقش اجتماعی خود خواهند شد که می‌تواند سبب بزهکاری، ناسازگاری‌های اجتماعی، اختلال در هویت جنسی و حملات روان‌پریشانه گردد (نارنجی‌ها، ۱۳۸۸).

رشد هویت، تاثیر مهمی روی عملکرد و تعاملات نوجوان با دیگران دارد. رشد موفقیت‌آمیز هویت باعث توانایی در تصمیم‌گیری، پیشرفت تحصیلی، توانایی در برقراری ارتباط سالم با خانواده و دیگر افراد جامعه، انجام رفتارهای تایید شده به وسیله جامعه و همچنین ورود بدون مشکل به دانشگاه می‌شود. از طرفی دیگر رشد نامناسب هویت، موجب عدم توانایی در تصمیم‌گیری‌های مهم، مشکلات رفتاری، شکست‌های پیاپی تحصیلی، سوءمصرف مواد و همچنین عدم توانایی در برقراری ارتباط صحیح با دیگران می‌شود (شولتز و شولتز، ۲۰۰۴).

شکل‌دهی و پذیرفتن هویت، کار مشکلی است، تکلیفی سرشار از اضطراب که نوجوان با توجه به نقش‌ها و جهان‌بینی‌های متفاوتی که تجربه می‌کند، باید مناسب‌ترین آن‌ها را تعیین کند. اشخاصی که از این مرحله با حس نیرومند «من» خارج می‌شوند، برای مواجهه با بزرگسالی به قاطعیت و اطمینان مجهز می‌شوند. افرادی که در دستیابی به هویت منسجم، شکست می‌خورند، کسانی هستند که بحران هویت را تجربه کرده‌اند، آنچه اریکسون آن را سردرگمی نقش نامیده است. این افراد نمی‌دانند که چه کس و چه چیزی هستند، به کجا تعلق دارند و یا به کجا می‌روند. آن‌ها ممکن است خود را از صحنه زندگی عادی، تحصیلی، شغلی و ازدواج عقب بکشند یا در جستجوی هویت منفی به سمت جرم یا مواد کشیده شوند (سماوی و حسین چاری، ۱۳۸۸).

هویت به روش‌های گوناگون و در زمینه‌های مختلف و در رابطه با متغیرهای گوناگونی مورد پژوهش قرار گرفته است. به عنوان مثال؛ رابطه هویت و ارزش‌ها (قاسمی و همکاران، ۱۳۸۲؛ سماوی و حسین چاری، ۱۳۸۸)، رابطه هویت و بهداشت روانی (قمرانی و همکاران، ۱۳۸۲؛ سماوی و حسین چاری، ۱۳۸۸)، رابطه هویت و مهارت‌های زندگی (پیری، ۱۳۸۳)، رابطه هویت و میزان دلبستگی ایمن (نصرتی، ۱۳۸۵)، رابطه هویت و جهت‌گیری مذهبی (هاشمی و جوکار، ۱۳۸۵؛ سماوی و حسین چاری، ۱۳۸۸) نمونه‌هایی از این دست به شمار می‌روند. در حال حاضر در بین نوجوانان در سراسر جهان شیوع روز افزون سوءمصرف مواد مخدر به چشم می‌خورد (کوئو و همکاران، ۲۰۰۲؛ سماوی و حسین چاری، ۱۳۸۸). پژوهش‌ها از یک‌سو حاکی از آن هستند که بیش از ۹۰

درصد از سوءمصرف کنندگان مواد مخدر، مصرف مواد را در نوجوانی آغاز می‌کنند (اسوادی، ۱۹۹۹؛ سماوی و حسین چاری، ۱۳۸۸) و از دیگر سو، براساس پژوهش‌های انجام شده، ویژگی‌های شخصیتی به عنوان متغیرهای زمینه‌ساز و تعدیل کننده، نقش مهمی را در شروع و ادامه سوءمصرف مواد مخدر در گروه‌های سنی و جنسی و فرهنگی مختلف ایفاء می‌کنند. در این راستا، پاره‌ای از پژوهش‌ها به رابطه پایگاه‌های هویت به عنوان متغیرهای شخصیتی با سوءمصرف مواد مخدر در نوجوانان و جوانان پرداخته‌اند، ولی پژوهشی رابطه سبک‌های هویت‌یابی را با سوءمصرف مواد مخدر مورد پژوهش قرار نداده است. بیش از ۲۰ سال تحقیق در زمینه سوءمصرف مواد نشان می‌دهد که اثربخشی برنامه‌های پیشگیرانه در خانواده، مدرسه و اجتماعات محلی، منوط به تقویت عوامل محافظ در برابر آسیب‌ها، از جمله پیوندهای مثبت درون خانوادگی و درگیر بودن والدین در زندگی فرزندانشان و نظارت بر آن‌ها می‌باشد.

با توجه به آن که اعتیاد به یک مساله حاد و گریبانگیر در کشور ما تبدیل شده است و رویکرد نظارتی ـ پلیسی در کنترل آن چندان موفق نبوده، ضرورت دارد که تحقیقات دقیقی در زمینهٔ شناسایی ابعاد مختلف روانی–اجتماعی و اقتصادی و فرهنگی آن صورت گیرد. این پژوهش به دنبال آن است که رابطه بین نوع سبک هویت‌یابی نوجوانان و ابتلا به سوءمصرف مواد را بررسی کند.

سال چهارم، شماره ۱۳، بهار ۱۳۸۹
Vol. 4, No. 13, Spring 2010

روش

جامعه، نمونه و روش نمونه‌گیری

در این طرح علی ـ مقایسه‌ای جامعه آماری بهنجار را نوجوانان پسر ۱۵ تا ۱۸ ساله شهر تهران در سال ۱۳۸۹ تشکیل می‌داد. همچنین جامعه آماری معتاد را نوجوانان پسر ۱۵ تا ۱۸ساله مراجعه‌کننده به مراکز ترک اعتیاد شهر تهران تشکیل می‌داد. نمونه دارای سوءمصرف مواد که ۱۰۰ نفر بودند با استفاده از روش نمونه‌گیری خوشه‌ای از بین مراکز ترک اعتیاد و مراکز گذری درمان اعتیاد[1] شهر تهران انتخاب شدند و افراد نمونه بدون

1. Drop in center

سوءمصرف مواد که ۱۰۰ نفر بودند نیز با استفاده از روش نمونه‌گیری خوشه‌ای از مناطق مختلف آموزشی شهر تهران انتخاب شدند که این دو گروه از لحاظ متغیرهای سن و جنس همتا بودند. به این صورت که ابتدا لیست مراکز دِی. ای. سِی و مراکز ترک اعتیاد شهر تهران تهیه شد و سپس از بین این مراکز، پنج مرکز به صورت تصادفی انتخاب شد، سپس از هر مرکز بیست نفر در محدوده سنی مورد نظربه صورت تصادفی انتخاب شدند.

ابزار

پرسشنامه سبک‌های هویت‌یابی برزونسکی: این پرسشنامه برای اولین بار به وسیلهٔ برزونسکی (۱۹۸۹) ساخته شد و توسط وایت و همکاران مورد تجدید نظر قرار گرفت (به نقل از غضنفری، ۱۳۸۲). این پرسشنامه چهل گویه دارد که یازده گویه آن در ارتباط با سبک هویت اطلاعاتی، ده گویه آن در ارتباط با سبک هویت سردرگم/اجتنابی و نه گویه آن مربوط به سبک هویت هنجاری است. علاوه بر سه سبک هویت، ده‌گویه نیز در ارتباط با تعهد هویت است. پاسخ‌ها براساس مقیاس لیکرت ۵ درجه‌ای تنظیم شده است (از کاملاً مخالفم=۱، تا کاملاً موافقم=۵). گویه‌های ۹، ۱۱، ۱۴و ۲۰ که مربوط به تعهد هستند، نمره‌گذاری معکوس دارند. برزونسکی (۱۹۹۲؛ به نقل از غضنفری، ۱۳۸۲) آلفای کرونباخ ۰/۶۲ را برای سبک هویت‌یابی اطلاعاتی و آلفای ۰/۶۶ را برای سبک هویت‌یابی هنجاری و آلفای ۰/۷۳ را برای سبک هویت‌یابی سردرگم گزارش کرد. در ایران، فارسی‌نژاد (۱۳۸۲؛ به نقل از غضنفری، ۱۳۸۲)، آلفای کرونباخ ۰/۷۷ را برای سبک‌های هویت‌یابی اطلاعاتی، ۰/۶۰ را برای سبک هویت‌یابی هنجاری و ۰/۶۶ را برای سبک هویت‌یابی سردرگم و آلفای کرونباخ ۰/۶۸ را برای تعهد هویت گزارش داد.

یافته‌ها

برای بررسی تفاوت سبک‌هویت‌یابی اطلاعاتی از آزمون t برای دو گروه مستقل به شرح زیر استفاده شد.

جدول۱: نتایج آزمون t برای مقایسه نمرات سبک‌هویت‌یابی اطلاعاتی در دو گروه

گروه	تعداد	میانگین	انحراف‌استاندارد	آماره t	معنی‌داری
دارای سوءمصرف	۱۰۰	۷/۵۹	۶/۴۴	۳/۸۲۸	۰/۰۰۱
بدون سوءمصرف	۱۰۰	۲۳/۹۹	۷/۲۰		

همان‌گونه که در جدول فوق مشاهده می‌شود تفاوت معناداری بین نوجوانان بهنجار با نوجوانان دارای سوءمصرف مواد در سبک هویت‌یابی اطلاعاتی وجود دارد (P< ۰/۰۰۱ , t=۳/۸۲۸).

برای بررسی تفاوت سبک‌هویت‌یابی هنجاری از آزمون t برای دو گروه مستقل به شرح زیر استفاده شد.

جدول۲: نتایج آزمون t برای مقایسه نمرات سبک‌هویت‌یابی هنجاری در دو گروه

گروه	تعداد	میانگین	انحراف‌استاندارد	آماره t	معنی‌داری
دارای سوءمصرف	۱۰۰	۱۷/۱۰	۵/۳۱	۳/۳۴۰	۰/۰۰۱
بدون سوءمصرف	۱۰۰	۶/۵۰	۴/۷۱		

همان‌گونه که در جدول فوق مشاهده می‌شود تفاوت معناداری بین نوجوانان بهنجار با نوجوانان دارای سوءمصرف مواد در سبک هویت‌یابی هنجاری وجود دارد (P< ۰/۰۰۱ , t=۳/۳۴۰).

برای بررسی تفاوت سبک‌هویت‌یابی سردرگم/اجتنابی از آزمون t برای دو گروه مستقل به شرح زیر استفاده شد.

جدول۳: نتایج آزمون t برای مقایسه نمرات سبک‌هویت‌یابی سردرگم/اجتنابی در دو گروه

گروه	تعداد	میانگین	انحراف‌استاندارد	آماره t	معنی‌داری
دارای سوءمصرف	۱۰۰	۲۴/۴۰	۵/۶۰	۳/۱۹۰	۰/۰۰۱
بدون سوءمصرف	۱۰۰	۷/۴۰	۵/۷۴		

همان‌گونه که در جدول فوق مشاهده می‌شود تفاوت معناداری بین نوجوانان بهنجار با نوجوانان دارای سوءمصرف مواد در سبک هویت‌یابی سردرگم/اجتنابی وجود دارد (t=۳/۱۹۰, P< ۰/۰۰۱).

بحث و نتیجه‌گیری

هدف این پژوهش، مقایسه سبک‌های هویت‌یابی نوجوانان دارای سوءمصرف مواد و بدون سوءمصرف مواد بود که یافته‌ها حکایت از وجود تفاوت در هر سه سبک هویت‌یابی داشت. نتایج این پژوهش با نتایج بسیاری از تحقیقات مشابه همسو است. مثلا در پژوهش جونز (۱۹۸۴؛ به نقل از ادبی، ۱۳۷۹) که مشخص شد آزمودنی‌های دارای پایگاه هویت موفق در مقایسه با افراد زودرس، احتمال بیشتری دارد که مصرف کننده ماری‌جوانا و سیگار باشند. جوادی (۱۳۸۷) در پژوهشی به بررسی رابطه پایگاه‌های هویت و اعتیاد پرداخته است که به این نتایج دست یافت؛ بین دو گروه معتاد و غیر معتاد در پایگاه‌های هویت موفق، تفاوت معنادار وجود دارد، به این معنی که نمرات گروه غیر معتاد در پایگاه هویت موفق، از گروه معتاد بالاتر است. همچنین نتایج به دست آمده با نتایج تحقیق وایت و همکاران (۱۹۹۸؛ به نقل از ادبی، ۱۳۷۹) همخوانی دارد. پژوهش وایت نشان داد آزمودنی‌های دارای سبک هویت سردرگم/اجتنابی، در سنین پایین‌تری سوءمصرف الکل را شروع کردند، در صورتی که آزمودنی‌های دارای سبک هویت‌یابی اطلاعاتی، مصرف الکل را در سنین بالا شروع کرده بودند. آزمودنی‌های دارای سبک هویت سردرگم/اجتنابی، هم‌اکنون نیز مصرف الکل را در سطح بالایی ادامه می‌دهند، اما آزمودنی‌های دارای سبک هویت‌یابی اطلاعاتی، حداقل مصرف مواد را گزارش کردند. قمرانی (۱۳۸۲؛ به نقل از جوادی، ۱۳۸۷) در پژوهشی تحت عنوان رابطه هویت و بهداشت روان به این نتیجه دست یافت که افراد دارای سبک هویت‌یابی سردرگم/ اجتنابی از بهداشت روانی کمتری نسبت به افراد دارای سبک هویت‌یابی اطلاعاتی برخوردارند.

در افراد دارای سوءمصرف مواد مشکلات هویتی بیشتری وجود دارد. به عبارت دیگر، به طور کلی، افراد دارای هویت رشد یافته و دارای تعهد (دارای سبک هویت‌یابی اطلاعاتی) احتمال کمتری دارد که به معضل سوءمصرف مواد گرفتار شوند. افراد با سبک هویت اطلاعاتی، آگاهانه و به طور فعال به جستجوی اطلاعات و ارزیابی آن‌ها می‌پردازند و سپس اطلاعات مناسب خود را مورد استفاده قرار می‌دهند. این افراد نسبت به دیگران از آمادگی بیشتری برای حل مسائل و مشکلات شخصی برخوردارند و از راهبردهای مقابله‌ای متمرکز بر مساله استفاده می‌کنند.

افراد طبقه‌بندی شده در وضعیت هویت موفق و یا دیررس، طبق الگوی وضعیت هویت مارسیا (۱۹۹۶)، بیشتر از سبک هویت اطلاعاتی استفاده می‌کنند. تحقیقات نشان داده است که استفاده از سبک هویت اطلاعاتی به طور مثبت با شیوه مقابله‌ای متمرکز بر مساله، تصمیم‌گیری آگاهانه، خودکاوشی فعال، منبع کنترل درونی، نیاز بالا برای شناخت، پیچیدگی شناختی و اضطراب تسهیل کننده، همبسته است. این افراد هویت خودشان را به صورت شخصی (ارزش‌های من، اهداف من و...) تعریف می‌کنند و دارای اهداف شغلی و تحصیلی روشن و مشخص هستند و در محیط تحصیلی، از خود مختاری تحصیلی، عملکرد تحصیلی خود نظارتی، انتظار پیشرفت تحصیلی، درگیری آموزشی و رشد روابط بین فردی بیشتری نسبت به هم‌قطارانشان برخوردارند؛ آن‌ها کمتر در جستجوی تایید و تصدیق دیگران هستند و به قضاوت‌های خود اعتماد دارند و به طور مستقل قضاوت می‌کنند، ضمن این که تحمل و پذیرندگی بیشتری در برخورد با افراد و موقعیت‌های جدید و مبهم در مقایسه با دو سبک دیگر دارند. چون افراد دارای سطح هویت‌یابی اطلاعاتی از بحران عبور کرده و به تعهداتی دست پیدا کرده‌اند، بنابراین کمتر در معرض خطر اعتیاد می‌باشند. تعهد به ارزش‌های ایدئولوژیک، خانوادگی و شغلی به عنوان یک عامل محافظ عمل می‌کند و در پیشگیری از گرایش نوجوانان به اعتیاد مؤثر است.

نوجوانانی که از سبک هویت‌یابی هنجاری استفاده می‌کنند در مواجهه با موضوعات هویت و تصمیم‌گیری‌ها، با انتظارات و دستورات افراد مهم و گروه‌های مرجع، هم‌نوایی می‌کنند. آنها ارزش‌ها و عقاید را بدون ارزیابی آگاهانه می‌پذیرند و درونی می‌کنند، تحمل کمی برای مواجهه با موقعیت‌های جدید و مبهم دارند و نیاز بالایی برای حفظ ساختار خود نشان می‌دهند. این افراد تا حد زیادی به خانواده، کلیسا و همسالان خود برای انتخاب‌هایشان وابسته‌اند و در جستجوی تایید و تصدیق دیگران هستند و در برخی موارد به تحریف اطلاعات می‌پردازند. خودحفاظتی در برابر تهدیدهای بالقوه، باعث افزایش پاسخ‌های قالبی و تحریف شناختی می‌گردد. این افراد به جستجوی اطلاعات نمی‌پردازند، مگر این که این اطلاعات به وسیله یک منبع معتبر تایید شود. آن‌ها دارای اهداف شغلی و آموزشی مشخصی هستند، از بیرون کنترل می‌شوند و انعطاف ناپذیرند. استفاده از این

سبک، به طور منفی با درون‌گرایی، گشودگی (برای علایق، احساسات، ایده‌ها و ارزش‌ها بخصوص اگر با ارزش‌ها و عقاید قبلی او در تعارض باشند)، واکنش‌های افسردگی و به طور مثبت با وظیفه‌شناسی، توافق، خودپنداری با ثبات، عزت نفس بالا و جستجوی حمایت اجتماعی همبسته است. افراد با سبک هویت‌یابی هنجاری عمدتاً به عنوان افرادی آسیب پذیر، شکننده و ناسالم توصیف می‌شوند. این افراد دارای سطح کاوش بسیار پایین ولی متعهد به برخی از اهداف هستند. بر پایه پژوهش‌های پیشین می‌توان انتظار داشت وقتی که آن‌ها با چالش نسبت به خودیت خود (مانند فشار همسالان برای تجربه چیزهای جدید مثل مواد) روبرو شوند به آسانی به سبک هویت‌یابی سردرگم باز می‌گردند. بنابر نتایج تحقیق فعلی و تبیین‌های فوق، در نهایت می‌توان گفت که افراد دارای سبک هویت‌یابی هنجاری با توجه با اینکه در میان دوستان و همسالان خود پیرو هستند، بر حسب اینکه فضای حاکم بر گروه آن‌ها به چه صورت باشد، با همان جریان، همانندسازی می‌کنند. به این صورت که اگر در گروه، سوءمصرف مواد ارزش باشد، افراد دارای سبک هویت‌یابی هنجاری به احتمال بیشتری به تعبیت از گروه، به سوءمصرف مواد می‌پردازند.

نوجوانان دارای سبک هویت سردرگم/اجتنابی تا حد ممکن سعی در اجتناب از پرداختن به موضوعات هویت و تصمیم‌گیری دارند. در موقعیت‌های تصمیم‌گیری، آن‌ها اطمینان کمی به توانایی شناختی خود دارند و معمولاً قبل از تصمیم‌گیری احساس ترس و اضطراب دارند و معمولاً از راهبردهای تصمیم‌گیری نامناسب مانند اجتناب کردن، بهانه آوردن و دلیل تراشی استفاده می‌کنند. این افراد با شیوه مقابله‌ای هیجان‌مدار، راهبردهای تصمیم گیری نامناسب، خودآگاهی محدود، جهت‌دهی توسط دیگری، راهبردهای ضعیف اسنادی و شناختی، واکنش‌های اضطراب ناتوان‌کننده و کنترل بیرونی، واکنش نشان می‌دهند. این افراد فاقد اهداف تحصیلی و شغلی ثابت و روشن هستند و از سطوح پایین مهارتهای تحصیلی، خویشتنداری و خودمختاری تحصیلی برخوردارند. در وضعیت خطرپذیری بالایی از مشکلات تحصیلی و سازگاری قرار دارند و معمولاً انتظار شکست و ناکامی دارند. استفاده از این سبک هویت با عزت نفس پایین، واکنش‌های افسردگی و روان رنجوری بالا، مصرف مشروبات الکلی و سوءمصرف مواد و دارو در سنین پایین به

طور مثبت، همبستگی نشان داده است و با درون‌گرایی، نیاز برای شناخت، توافق، گشودگی و وظیفه‌شناسی به طور منفی همبسته است. بنابر ویژگی‌هایی که افراد دارای سبک هویتی سردرگم اجتنابی دارند می‌توان نتیجه گرفت که در این افراد به دلیل مشکلاتی که در سبک‌های مقابله‌ای و توانایی حل مسئله دارند و مشخص نبودن مسیر زندگی‌شان و همچنین نداشتن برنامه‌ای مدون در جهت دستیابی به اهداف در زندگی، روی آوردن به سوءمصرف مواد چندان دور از انتظار نیست.

منابع

ادبی، راضیه (۱۳۷۹). *بررسی رابطه پایگاه هویت و سلامت روانی در اوایل و اواسط نوجوانی*. پایان نامه کارشناسی ارشد، تهران: دانشگاه علوم بهزیستی و توانبخشی، چاپ نشده.

پرویزی، سرور؛ احمدی، فضل الله و نیکبخت نصرآبادی، علیرضا (۱۳۸۴). از هویت تا سلامت: تبیین تئوریک مفهوم سلامتی از دیدگاه نوجوانان. *مجله طب و تزکیه*، ۱۴، (۵۹)، ۳۷-۲۷.

پیری، لیلا (۱۳۸۳). *بررسی رابطه بین سبک‌های هویت و مهارت‌های زندگی (توانایی ابراز وجود و مقابله با فشار روانی) در دانش‌آموزان دختر مقاطع پیش دانشگاهی شهر تهران*. پایان نامه کارشناسی ارشد، تهران: دانشگاه تربیت معلم، دانشکده روان شناسی و علوم تربیتی.

جوادی، رحم خدا (۱۳۸۷). رابطه پایگاه هویت واعتیاد در زنان استان تهران. *فصلنامه اعتیاد پژوهی*، ۲، (۷)، ۶۶-۵۵.

حاج حسینی، منصوره (۱۳۸۲). *مقایسه سبک‌های اسنادی (نظریه تجدید نظر شده درماندگی آموخته شده) در مردان جوان معتاد و عادی شهر یزد*. پایان نامه کارشناسی ارشد، تهران: دانشگاه الزهراء، دانشکده روان‌شناسی و علوم تربیتی.

سماوی، سیدعبدالوهاب و حسین چاری، مسعود (۱۳۸۸). سوء مصرف مواد مخدر و پایگاه هویت در دانشجویان. *فصل نامه روانشناسان ایرانی*، دوره(۵)، ۲۰، ۳۲۳-۳۳۱ .

سیف اللهی، سیف الله (۱۳۸۱). *جامعه شناسی مسائل اجتماعی ایران (مجموعه مقالات و نظریه‌ها)*. تهران: جامعه پژوهان سینا.

شولتز، دوان؛ سیدنی الن، شولتز (۱۳۸۸). *نظریه‌های شخصیت*. ترجمه: یحیی سید محمدی. تهران: نشر ویرایش.

غضنفری، احمد (۱۳۸۲). بررسی تاثیر هویت و راهبردهای مقابله بر سلامت روان دانش‌آموزان دبیرستانی و پیش دانشگاهی شهر اصفهان. رساله دکتری. تهران: دانشگاه علامه طباطبائی، دانشکده روان‌شناسی و علوم تربیتی.

غفوری، بهاره (۱۳۸۵). مقایسه دلبستگی به مادر، پدر و گروه همتا در نوجوانان بدون سابقه مصرف مواد اعتیاد آور با نوجوانان سیگاری و نوجوانانی که وابسته به سایر مواد اعتیاد آور هستند. تهران: موسسه داریوش.

کیانی، نصرت (۱۳۸۱). بررسی ویژگی‌های شخصیتی و تنیدگی والدین نوجوانان معتاد و مقایسه آن با گروه در معرض خطر و عادی شهرستان زاهدان. پایان نامه کارشناسی ارشد، تهران: دانشگاه الزهراء، دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی.

لطف آبادی، حسن (۱۳۸۱). *روان شناسی رشد(۲): نوجوانی، جوانی و بزرگسالی*. تهران: انتشارات سمت.

ماسن. پ .ه؛ کیگان. ج.، هوستون. آ. ک. و وی کانجر. ج. ج. (۱۹۹۰). *رشد شخصیت کودک*. ترجمه: مهشید یاسائی (۱۳۸۴). تهران: انتشارات ماد.

نارنجیها، هومان (۱۳۸۸). ارزیابی سریع وضعیت سوء مصرف و وابستگی به مواد در ایران. موسسه داریوش، معاونت امور فرهنگی و پیشگیری سازمان بهزیستی کشور.

نصرتی، محمد صالح؛ مظاهری، محمد علی و حیدری، محمود. (۱۳۸۵). بررسی تحولی پایگاه‌های هویت با میزان دلبستگی ایمن پسران نوجوان (۱۴، ۱۶ و ۱۸ ساله) به والدین و همسالان. *فصلنامه خانواده پژوهی*، ۲، (۵)، ۵۳-۳۳.